МИХАЙЛО БІЛЯВСЬКИЙ.

Арендар в Клопоті

КОМЕДІЯ З СІЛЬСЬКОГО ЖИТТЯ В ЧОТИРЬОХ АКТАХ.

Накладом Української Книгарні
658 Main St., Winnipeg, Man.

Printed in Canada

МИХАЙЛО БІЛЯВСЬКИЙ.

Арендар в Клопоті

КОМЕДІЯ З СІЛЬСЬКОГО ЖИТТЯ
В ЧОТИРЬОХ АКТАХ.

Накладом Української Книгарні
658 Main St., Winnipeg, Man.

Виступаючі Особи.

ІВАН ДИРКАЧ — Господар.

МАРІЯ — його жінка.

ЗОСЯ — їх дочка.

ЛЕСЬ СКРИТЮК — наречений Зосі.

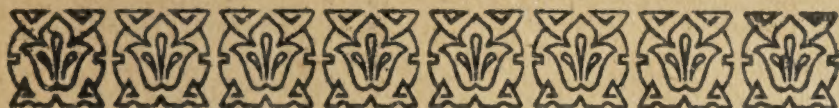
СРУЛЬ ПАРІЛЬ — арендар.

ЛЕЙБА ЗІЛЬБЕРШТАЙН — його зять.

ГАРАСИМ ДУБИН — жидівський попихач.

КОНСТАНТИН ШВІНДЛЕВСЬКИЙ, — покутний писар.

Річ діеся в Галичині, в теперішнім часі.

АКТ I.

Сцена представляє сільську хату, досить убогу. При столі сидить Марія, дуже сумна.

СЦЕНА I.

Марія сама.

МАРІЯ: Що з мойого старого тепер зробилося? Прецінь, се був колись порядний чоловік; роботи ніколи не бракло йому, не мав часу, як то кажуть, в голову поскробатися. Бо-ж то сила була у нього, не зрівнавбися з ним хотьби який силач-мудрагель... Як взяв нераз мішок пшениці, або який инший тягар, то кажу вам, мовби яку забавку, закинув на плече тай поніс... А тепер, що з нього сталося? Останний нероба, дармоїд, пяниця; дуже рідко до дому загляне, а все лише в корчмі при чарці шукає потіхи... Доки були гроші, то за гроші пив, пізнійше зачав виносити з хати всьо, що під руки попало, а на останку морґ поля заставив і за тоті гроші пє без перестанку. А ми не самі, але дав нам Бог одну дитинку, тож є для кого жити і працю-

вати... А дитині туй, туй двайцятка доходить... Але що з того! Чи знайдеся такий, котрий схоче наш поріг переступити? Та де там! Перше покладали надію на Леся, але тепер думати про нього не можна. Лесь певно довідався, який у нас гаразд тай для того так довгий час, жадної вістки не дає про себе. (Зачинає плакати). Всі вже від нас відступили, всі встидаються нас, всі бояться мойого старого. Але Ти, Всемогучий Боже, Ти не опускай нас! Ти, котрий опікуєшся всіми сотворіннями, Ти котрий памятаєш о найменшім червачку, котрий повзаєся по дні бездонного моря, Ти певно, що не опустиш нас, але потішиш тих, котрі під Твою опіку віддаються. (Клякає на коліна і молиться). Всемогучий Боже! Змилосердися над нами бідними і не дай загинути слугам Твоїм. Пішли Ангела Твойого да наставить заблудшого раба Твойого Івана на праву дорогу, да просвітить його світлом правди Твоєя... Амінь. (сідає при столі і плаче).

СЦЕНА II.

Марія і Зося.

ЗОСЯ: (входить і стає за Марією). Мамо дорога! Ви чого плачете?

МАРІЯ: (змішана, перестає плакати). Я... я.. я... не плачу, моя дитинко! Обтиралам порох

коло образів, тай щось впало мені в око (показує око). От, тут, тут подивися.

ЗОСЯ: (дивиться). Ай, та то кришка павутини — сейчас вийму (бере хустину і отирає око).

МАРІЯ: (Дивиться у вікно, по хвилі). Піди Зоню на подвіре, там якийсь чоловік за чимсь шукає; а може зблудив, то спровадь його на дорогу.

ЗОСЯ: Добре, добре! Зараз іду (виходить).

СЦЕНА III.

Марія сама.

МАРІЯ: От, не сподіваламся, щоби Зося так скоро з водою вернулася, а навіть не зачулам коли до хати ввійшла. Але добре, що не далам пізнати по собі, що плакалам... Нащо її тоє знати ,має вона досить клопоту і без того. Працює небога як той віл. Не доїсть, не доспить та не убрана так як другі дівчата; а еще і до того як батько прийде пяний до дому, то не одно прикре слово почує, а часто і кулаком дістане від нього... От, коби трафилися які добрі люде, то сейчас бим віддала, не зважалабим на то, що вовона за Лесьом пропадає. Правда, що Лесь добрий парібок, але хто знає що з ним діеся. Може не жиє, або оженився, коли так довгий час не

чути за нього. А як би трафився мені добрий зять, то маю надію, що старого трохи би в руках тримав. А єсли зістане дальше як тепер є, то знаю, що вся наша праця пропаде, всьо піде в жидівські руки, а нам на старість прийде попевірятися попід чужі плоти.

СЦЕНА IV.

Марія і Зося.

МАРІЯ: (До входячої). Хто се був і чого хотів той чоловік.

ЗОСЯ: То якийсь незнакомий, питався за татом, казав, що має до них дуже важне діло.

МАРІЯ: А ти, що йому сказала?

ЗОСЯ: Сказалам, що тата нема в дома.

МАРІЯ: А не знаєш, куди він пішов?

ЗОСЯ: Говорив, що піде до корчми, бо має також інтерес до Сруля.

МАРІЯ: Самі важні інтереси, до тата і Сруля... Ага, правда Зоню, забулам тобі щось показати.

ЗОСЯ: Що таке — покажіть?

МАРІЯ: Петро Граничний був нині в місті.

ЗОСЯ: Но і що, що був?

МАРІЯ: Приніс з почти якусь цидулку.

ЗОСЯ: Яку цидулку, де вона, покажіть?

МАРІЯ: От, там в шуфлядці — пошукай.

ЗОСЯ: (відсуває шуфлядку і виймає лист). То не цидулка, то лист (роздирає коверту а пізнавши від кого лист скаче з радости). Лист від Леся, бігме, мамо від Леся!...

МАРІЯ (здивована): Від Леся, він жиє, не забув за нас? Читай, що він пише!

ЗОСЯ: (читає по тихо).

МАРІЯ: Читай голосно, нехай я також чую!

ЗОСЯ: (читає дальше тихо, аж по хвилині) Пише ось так, слухайте: „Дорогий дядьку. Доношу Вам, що я Богу дякувати, здоров, чого і Вам жичу. За двайцять три днів буду вільний від військової служби і задумаю повернути до Вас. — (Дальше читає знова тихо).

МАРІЯ: Що-ж більше пише?

ЗОСЯ: (усміхаючись): До вас вже більше нічого, всьо решта до мене.

МАРІЯ (гнівно): Яка ти Зосю уперта, читай коли кажу!

ЗОСЯ (читає): Здоровлю Вас всіх сердечно і цілую по несчислені рази.

Ваш вихованок,

Лесь Скритюк, капраль.

МАРІЯ: Приїде, приїде! О сам Господь Бог зсилає його. Ой, бож він нам потрібний, потріб-

ний тепер. Незадовго настане осінна робота в коли, а знаю, що татови тепер, тяжко буде взятися до неї.

ЗОСЯ: Ой, то правда, що тяжко. На тата тепер нема що спускатися, а наймати когось чужого нема до чого, та чим заплатити.

МАРІЯ: (дивиться у вікно): От, вже ідуть тато (по тихо.) Але пяний, пяний та й ще з кимсь другим. (голосно). Піди дитинко на город, та подивися чи курий нема.

ЗОСЯ: Добре, добре мамо! (вибігає).

СЦЕНА V.

Марія, Іван і Швіндлевський.

ІВАН (за сценою): Туди, туди, пане адукат... ту во, во, є двері.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (попихає Івана): Ідіть ви в перед! (оба входять).

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (кривае на ногу): Слава Ісусу Христу! (заточуєся).

МАРІЯ: Слава на віки!

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (приступає і бере її за руку, Марія поступаєся в зад): Як ся маєте, пані Янова, цалуєм рончки, пане дзєю, вельможней господині дому.

МАРІЯ: Дякую вашеці, — маюся гаразд. (до Івана) То що за один, чого він ту зайшов?

ІВАН (по тихо): То подорожний, просився на нічліг. (до Швіндлевського) Прошу ласки ясно освінцунеґо пана, сідайте, як то кажуть: „щоби сметана зсідалася."

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Сметана, панє теґо, то ґлупство, але старости, панє дзєю, чи як у вас мувйом „свати" най засядуть, панє теґо, в так поважнім домі. (Кладе палицю і капелюх на стіл, заточуєся і сідає при столі).

МАРІЯ: Ой, то то! Дай Господи милосерний.

ІВАН: Слухай стара, Зося де поділася?

МАРІЯ: Щойно десь вибігла, здаєся, що до городу.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (в сторону): Зоня, Зоня, ха, ха, ха! (голосно): Ладне імє, панє дзєю, ма ваша цуречка, як раз таке, панє теґо, мала моя небішка вуйна.

ІВАН: Імя красне має і сама красна, а така, кажу вам, звинна як сорока, Ви пане адукат як би її зобачили, то бігме, що сам не знаю, щобся з вами стало. Присяй Боже! А я-я.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Е, що говорите, панє теґо, щоб ся мені могло стати. Я панє дзєю, не тілько що вже її бачив, але навіть, панє теґо, розмовлялисьмо обоє.

ІВАН: Та ні, ні. Я тілько так жартував.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Дай Боже жартувати, коби лише добре повечеряти.

ІВАН: Та так, так! Але я хотівби знати, коли і де пан її бачили?

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Коли і де бачив то не скажу, панє теґо. Але бачив її, панє дзєю, і баста.

ІВАН: Ви, пане адукат, ніби щось сердитеся на мене, а я, присяй Богу, що нічо вам не винен.

МАРІЯ: Бо таки правда! Як на тебе не сердитись, коли плетеш такі дурниці.

ІВАН: Та то правда, що дурниці (до Швіндлевського): Вибачте дорогий приятелю! Чоловік вже старий, добре недочуває, от і трошки забавився, тож не знає, що говорить. (до Марії): Видиш жінко! Яка то вже у мене память і натура. Прийшов до хати та мав розповісти тобі, що то за пан, та що вони хотять, тай, бігме, щом забув.

МАРІЯ: Скажи тепер, щось мав говорити.

ІВАН: Чуєш бабо! Той пан то великий і високий чоловік; є дукатом (чіхаєся в голову). Чи лихо його там знає, чимсь там в місті.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (перебиває): Чекайте, панє теґо, я вас виренчим, я, панє дзєю, сам розповім. (до Марії). Я, пану Янові вже представив-

ся, панс теґо, що я за один і чого, пане дзею, хочу...

ІВАН (потакує): Я я-я, знаю, знаю.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (говорить дальше): А тепер еслі вольно, панс теґо, представляюся, пани дзею, шановней пані Яновей, зацней добродзійце, панс теґо, ґосподині, панс дзею, теґо поважнеіє дому і тен теґо, панс дзею, моєй будучій тещі.

МАРІЯ (в сторону): Що він ту наплів, що він гадає, чи не мислить він о Зосі?

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Я є Русин, панс теґо, такий як Ви, походжу, пане дзею, з давного шляхотського роду. А мусіце ведзіць, пане теґо, цо шляхціц на заґродзе, рувнал еси восводзі. Моі пиподки, панс дзею, з королями з цісарями, як той каже: „сервус тримали“...

ІВАН: Чуєш бабо? З королями серну тримали.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Називаюся, пане теґо, Константи Швіндлевський, а яко шляхтич, панс теґо, маю з великими людьми до чинення; то значить: що все і всюди, чи до корчми, чи до шинку, а навіть і до трактиєрні.

ІВАН (перебиває): Як суть гроші в кишені.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (кінчить): Маю вільний встемп. Отож знайте, кохана і ласкава пані Яно-

ва, що чоловік, пане теґо, мігби зробити великий маєток.

ІВАН (перебиває): Чуєш жінко! Великий маєток!

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (кінчить): і бути, пане дзею, щасливим, але одної річи, пане теґо, бракує мені. Зрозумілисьте?

МАРІЯ: Ні! А щож вам бракує?

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Бракує мені, пане теґо, як ся називає, жіночки, кохана пані добродзійко.

ІВАН (притакує): А я, я, правду говорить. У кого є жінка, там і тепла перинка.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Якби у мене була жіночка кохана моя подруга, найвірнійша товаришка, пане теґо мойого життя, то чоловік, пане дзею, тілько грошей мавби, що деби помацався, пане теґо, чи ту, чи ту, то всюди булоб повно, як полови пане дзею.

МАРІЯ: Коли вам так конче потреба жінки, то для чого до сьої пори не оженилисьтеся? Моя рада така, щоби оженитись.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Слушне, пане дзею, слушне! Я хочу оженитись і власне пане теґо, в тім інтересі прийшов до вас. Отож так, пане дзею. Я довідався, що ви пане теґо, маєте доньку на відданнє. Тож єслиб ви, пане дзею, тен тего, як називаєся, згодилися на те, щоби, пане теґо, ва-

ша донька удостоїлася бути моїом жоном, в такім разе, пане дзею, зробилибисьте щасте, та гонор не лише собі, але, пане теґо, цілій своїй фамілії. Ой, так, пане дзею, так!

МАРІЯ (в сторону): Хорони нас Боже від таких, пяних женихів. (голосно). Може так буде, але колись пізнійше. Ми вас, пане перший раз бачимо, ми вас не знаємо. Перше мусимо розвідатися за вас, що ви за оден, чи потрафите жінці удержаннє дати, а відтак доперва, подумаємо про весіллє.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Ага, правда, пане теґо, правда. І я о тім говорив вже, пане дзею, з паном Яном. А єсли і вам, кохана пані матко розходиться, пане теґо, о то, що я за оден і чи, пане дзею, потрафлю своїй жінці удержаннє дати, про то, пане теґо, не потребуєте аж людей питатись, але я сам, пане теґо, на слово гонору, од А аж до З всю правду вам скажу.

МАРІЯ. Добре — говоріть.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Я є, пане теґо, кохана пані матко, приватний адвокат. Відзі мі сєн, пане дзею, що ваше село досить велике а самі здорові знаєте, що люде процесуються. Тож тен теґо, пане дзею, як називаєся, з параґрафу девятнайцятого устави прасової: одному дупліка, другому репліка, третьому, пане теґо, відклик, чвар-

тему, пане дзею, зламаннє вироку карнеґо, пятому якась реклямація і майже від кожного господаря, щось уторгуєся. Тож, тен теґо, панє дзею, як називаєся, маю надію, що не лише буде защо жити і то, панє дзею, по шляхотськи, але також, панє теґо, і у Сруля забавитись. Правда, панє Янє?

ІВАН: А я, я — бігме!

МАРІЯ: Коли ви любите Сруля, то будьте здорові. Зоню лишіть, а пошукайте собі иншої дівчини.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: А то чому так?

МАРІЯ: Зоня не для вас; її треба чоловіка тверезого, не пяницю.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Я навіть о тім чути не хочу. Баба, панє дзєю, до коцюби; баба не рішає в так важнім інтересі, яким є, панє теґо, звйонзек малженський. — А по друге: Ми тен, теґо, як ся називає, з ойцем, панє дзєю, юж сєн умувілі, як той каже: могорич запілі!! Я, панє теґо, поробив кошта на конто женячки і як тепер буде?

ІВАН: Так буде, як я говорив. Весіллє і спокій!

МАРІЯ: Що то з того, що ти говорив, а я де? Прецінь я твоя шлюбна жінка, я своїй дитині рі-

дна мама, тож здасся мені, що також маю слово. Перше запитаюся Зосі, що вона скаже на те?

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: (весело.) Ха, ха, ха! Питаєте, пане дзєю, що Зося скаже? Ручу вам, пане тего, своїм капелюхом, що до такого вродливого хлопця як я, прилипне, пане дзєю, як пчола до меду.

МАРІЯ: (в сторону) Або я знаю, що маю робити, може то буде добре для нас. (Кличе Зоню) Зоню, Зоню, ходи сюди!

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: (в сторону затирає руки). Юж йо мам як в кешені.

СЦЕНА VI.

Ті самі і Зося.

ЗОСЯ: (входячи). То ви мене кликали, мамо?

МАРІЯ: Ні. То тато тебе чогось потребують.

ЗОСЯ: Чого ви, тату?

ІВАН: (скробасся в голову.) Слухай Зосю, (показує на Швіндлевського, а сей кланяєся). От той пан, то адукат, прийшли з тобою оженитися.

ЗОСЯ: Бог з вами тату! Де то може бути, щоби адвокат женився з простою селянкою. Таке чудо — диво еще не трафлялось.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (приступає до Зосі). Як ти Зонечко мудро, пане дзєю, говориш. Видко, пане теґо, що з тебе буде розумна ґаздиня. Розумі се, пане дзєю, що буду женитися з простою для того понеже, пане дзєю, я сам трошки кривий, а два грибп в борщ, трохи за богато.

ЗОСЯ: Даруйте, пане адвокат, щом така отверта і відразу кажу, що за вас не піду.

ШВІНД.: А се для чого, що за причина?

ЗОСЯ: Бо я не для вас, а ви не для мене.

ШВІНД.: Для чого ні?

ЗОСЯ: Бо я вам не рівня.

ШВІНД.: Я, пане теґо, моя душечко на вшистко пшистане.

ЗОСЯ: Послухайте пане, як стоїть у тій співанці (співає):

У садочку на черешні
Зазуля кувала,
Не йди замуж за такого,
Що тобі не пара...

ШВІНД.: Е, то не красна спєвка. Я, пане дзєю, умію инакшу. (Співає):

Хоть не пара то не треба
На се уважати,
Лиш як щастє влізло в хату
Треба 'го тримати.

Ха, ха, ха. А що, котра краснійша? Правда, що моя?

ЗОСЯ: Може для кого вона краснійша, але для мене ні. Такого щастя я не бажаю собі, бо часом від такого щастя як то кажуть: „полу дри і втікай“. (Хоче утікати).

ІВАН (задержує): Зоню, Зоню! не плети дурниць і не утікай, але скажи для чого не хочеш бути панею?

ЗОСЯ: БО я на паню не вродилася. (утікає).

ІВАН: Ошаліла дівка, чи що з нею сталось. (Скробаєся в голову). Падоньку мій нещасний! головонько моя бідна! (до Швіндлев.): А ви, пане адукат не дивуйтеся дурній козі — як то кажуть: „які літа, такий розум“. Але вибачте приятелю, нічо не пораджу. Силувати її на те, щоби пішла за вас, я не буду. (До Марії): А ти стара, як і що на те?

МАРІЯ: Я є також тої гадки, щоби її не силувати. Даймо її свобідну волю, най робить як хоче, щоб потому на нас не нарікала.

ШВІНД.: А як бендзе, пане дзею, з коштами?

ІВАН: Що, що? З якими коштами?

ШВ[illegible]В.: Так скоро забули? А в корчмі, мо[illegible]

[illegible]рчмі? Зафундувалисьте то я ви-

пив і не маю обовязку звертати вам жадних коштів.

ШВІНД.: Але за пшепрошеннєм, пане теґо, так не може бути. Сейчас почислимо (виймає з кишені папір і олувець і числить): Слухайте: Два келішки „шнапса“ вісім центів, шість гальбів пива по вісім центів, робить сорок і вісім центів, келбаса, пане дзєю, сорок центів, то разом (додає) зеро а зеро а вісім є вісім а вісім є шіснайцять; один а чотири є пять а чотири девять. Разом, пане теґо, девятьдесять і шість центів. Тепер додаймо до того, один ґульден і пятьдесять, котрі заплатив я за „форшпан“, пане теґо, то зробі сєн велька сума. От, так ніби, пане дзєю: два ґульдени сорок і шість центів. (Показує картку Іванови): Бачите?

ІВАН: Бачу.

ШВІНДЛ.: (показує картку Марії). Бачите?

МАРІЯ: Та і я бачу.

ШВІНДЛЕВ.: Таких коштів, пане дзєю, абсолютне не дарую.

ІВАН: На вашій волі і охоті. Чи ви даруєте чи чи ні, а я таки не віддам. Я грошей від вас не позичав, а то що добровільно пропилисьмо, то напишіть, що пропало, „як пес в

ШВІНД.: (піднесеним тоном): пане

дзєю, то будьмо здорові! Але па

го, щобисьте, пане дзсю, не нарікали на мене, як вам коштів нароблю (бере палицю і капелюх і в злости відходить).

СЦЕНА VII.

Марія і Іван.

МАРІЯ (в злости): Ти старий, ти! Ти завсігди мусиш щось змалювати! Ну кажи! Чи треба було тобі його зачінати? От, звичайно, як пяниця! А пяниця ніколи нічо доброго не зробить. Ти не знаєш того, що з панами не можна зариватися. А ну-ж запізве тебе до бецирку, наробить коштів, зліцитують хату, а що тоді буде? Ліпше бувбись зробив, колибись був дав біді відчіпного: тих два срібних, півчварти шістки і одинайцять нових, як маєш по судах волочитись!

ІВАН: Дати? та за що? Пияк! Лайдак! Кільометер! Може я його просив, щоби давав пити? Влізла біда в хату, та еще їй доплачуй. Недочекання його. (показує дулю). О то во-во му дам... А хоч і запізве до [illegible] то то що мені зробить. Чи ти гадаєш, що [illegible] то самі дурні? О ні! Вони не дурні [illegible] як мають су- [illegible] ма [illegible] ну продати, то [illegible] ьке право, а

таки на своїм поставлю. Я тому кільометрови, присяй Богу, що не віддам.

Заслона спадає.

АКТ II.

СЦЕНА I.

Марія і Зося шиють.

МАРІЯ: Покинь Зоню то шиттє, а попряч трохи в хаті. Часом несподівано може ввійти хто в хату, та буде обсуджувати, що дві ґосподині, а хата не метена.

ЗОСЯ. (кладе шиттє на стіл, бере мітлу і замітає): Ага, правда мамо! Забулам вам сказати.

МАРІЯ: Що таке, говори?

ЗОСЯ: Нині, вже над ранком малам дуже дивний сон. От послухайте: Снилося мені, що я ніби десь в лісі, ніби в якімсь великім саді збираю цвіти. Дивлюся а дорогою іде якийсь звір. Що то за звір був, то ... можу вам оповісти, досить, що був с... я його дуже злякалася ,і укрила... ...ала, що він не побачить мене. ...
мене. Я зача...

так майже на місци стою. Пробую кричати, але дух в мені заперло, так, що слова не промовлю. Оглянулася поза себе, дивлюся, а він вже близько мене, й ще кілька кроків, і вже мені смерть. Що буде, то буде, гадаю собі, а ну спробую єще раз кликати о поміч, може знайдеся хто такий, що зачує мій крик, та прийде мені на поміч. Кричу, що маю сили, а ту ні живої душі нема. Аж за малу хвильку чую якийсь шелест. Дивлюся, а з противної сторони біжить якийсь молодий чоловік. В одній руці у нього подорожна торба а у другій величезний ніж. Він кидаєсь на сього потвора і за першим ударом убиває його. В тім збудилася, дивлюся, а я не в лісі, ані в саді, але на постели спокійно лежу.

МАРІЯ: Говорять люде, що такий сон ворожить лист або гості, або якусь добру новину.

ЗОСЯ (весело): Лист, або гості! (по тихо) Певно Лесь приїде, треба скорше попрятати в хаті. (пряче).

СЦЕНА II.

Ті самі, пізнійше Лесь.

За сценою чути спів. З разу тихенький відтак чимраз голоснійший. Марія і Зося наслухують і скоро прячуть в хаті.

ЛЕСЬ (за сценою співає):

Родимий краю, село родиме,
Вас я витаю місця любимі;
Зелені ниви, ліси могили,
Щасливі з вами дні ми уплили.

(Входить, в одній руці валізка, а в другій паличка): Слава Ісусу Христу!

МАРІЯ і ЗОСЯ (разом): Слава на віки! Лесь!

ЛЕСЬ (приступає і витаєся з Марією, цілує її в руку): Як ся маєте, дядино, здорові, що доброго чувати?

МАРІЯ: Богу дякувати, здорові, а маємося, як те кажуть: „як горох при дорозі, хто іде то скубе“.

ЛЕСЬ (до Зосі): Здорова була Зосю? о яка велика виросла.

ЗОСЯ: Спаси Біг, дякую. Та бо я тебе не пізнала, ти зовсім змінився.

ЛЕСЬ: Не дивно се мені, щось мене не пізнала, бо і я тебе також не бувбим пізнав, як би так зобачив в иншім якім місци. Ти також змінилася. Коли відходив від вас, булась єще дитиною, а нині красавиця, хотьби під вінець. А де тато?

ЗОСЯ: Що но перед хвилею пішли до сусіда, а може і до корчми посидіти трохи.

МАРІЯ: Побіжи Зосю чим скорше, та пошукай

тата... Але щобись не говорила хто прийшов до нас, памятай!

ЗОСЯ: Добре, добре моя мамо! (відходить а за сценою): Але я не витримаю, я скажу хто у нас є.

МАРІЯ: ..Як хочеш.

СЦЕНА III.

Марія і Лесь.

ЛЕСЬ: Що ту в селі доброго чувати, скажіть пані матко?

МАРІЯ: Від коли ти з села відїхав то богато змінилося. Одні поумирали, другі поженилися, треті виїхали до Америки та до якоїсь там Бразилії фіґи обривати та золото копати і таке инше; а у нас в дома також гаразду нема.

ЛЕСЬ: А се чому?

МАРІЯ: Дядько тепер дуже запиваєся; вічно в корчмі, та в корчмі сидить. Нещастє тай годі.

ЛЕСЬ: А не можна би, що тому зарадити?

МАРІЯ: Але де там. Що ся його напрошу, нераз наплачуся, а також і наклену, але то всьо, як би горохом до стіни кидав, нічо не помагає.

ЛЕСЬ: А я гадав, що дядько не такий злий чоловік, може ми його відклонимо від того,

СЦЕНА IV.

Ті самі Іван і Зося.

ІВАН (входячи): Свят, свят, свят! кого я бачу.

ЛЕСЬ (приступає і цілує його в руку): Як ся маєте, дядьку?

ІВАН: Маюся — як той каже — "добре Богу дякувати". А що ти ту робиш, звідки ти ту взявся, як тобі поводиться?

ЛЕСЬ: Дякую! — Поводиться мені несогірше, коли чоловік здорово повернув у свій рідний край.

ІВАН: Сідай, та розповідж нам, що чувати в світі, бо ти певно богато, та цікавого знаєш. (до Марії): А ти стара, постарайся нам чим закропитися, бо знаю, що Лесь голодний, а і мені також велика посуха в горлі. (до Леся): Сідай Лесю, сідай! (Лесь сідає. Марія іде до шафки, виймає фляшку горівки і чарку і приносить. Зося застелює стіл обрусом).

ІВАН: (бере фляшку, наливає чарку і пє до Леся): Твоє здоровлє Лесю. Дай Боже, щоби на твоїм весіллю такої доброї напитися.

ЛЕСЬ: Пийте здорові! (Іван випив, хоче наляти для Леся).

ЛЕСЬ: (лапає його за руку) Мені прошу не наливати; я горівки не уживаю.

ІВАН: А щож ти пєш, може гарак? то я сейчас пішлю. Зоню, іди принеси гар...

ЛЕСЬ (перебиває): Дякую і не трудіться. Араку також не пю, а то тому, що від горячих напоїв я пошлюбував.

ІВАН: То не горячого, але зимного напємося.

ЛЕСЬ: Жадних трунків, котрі суть зроблені з горівки не пю.

ІВАН: А чим же я тебе погощу? Ой, ой, ой, головонько-ж моя бідненька, паdоньку ти мій нещасний.

ЛЕСЬ: Я вам сейчас покажу, що я пю. (Виймає з валізки фляшку і шкляночку від вина і коркотяг; відкорковує фляшку наливає і пє до Івана.) Ваше здоровлє дядьку! Дай Боже, щоби на моїм весіллю такого напитися, а не смердячої парухи (наливає Іванови).

ІВАН (пє до Марії): В твої руки, а в моє горло стара! (пє). Гм, брр... А се що за біда? (до Леся): Може то вино?

ЛЕСЬ: Ні, то не вино але щось иншого. Дайте напитися мамі і Зосі, може вони відгадають, що то таке.

ІВАН (наливає і подає Марії): Напийся стара, того марципану.

МАРІЯ (пє): То може коняк?

ЛЕСЬ: Ні, то не коняк.

МАРІЯ (наливає і дає Зосі): На тобі Зосю, покушай і ти тої медицини, котру нам Лесь з далекого світа привіз.

ЗОСЯ: Ага, я вже знаю що то; то певно адоніс!

ЛЕСЬ: То не є анадоніс.

ЗОСЯ: Бо я чула, що ті, котрі присягли не пити горівки, купують в аптиці якийсь адоніс і пють його.

ЛЕСЬ: Що, що? анадоніс пють? Анадоніс є спірітус, тож дуже тяжко грішать ті, котрі присягли горівки не пити а анадоніс пють.

ІВАН: Ти скажи вже раз, будь ласкав Лесю, що то таке?

ЛЕСЬ: То ви таки не знаєте, що то є?

ВСІ: Ні, не знаєм.

ЛЕСЬ: То ані вино, ні анадоніс, але наш домашний здоровий і дешевий напиток. Напиток той називаєся вишняк.

ВСІ: (з здивованнєм) Вишняк, вишняк?

ІВАН: То се має бути з вишень?

ЛЕСЬ: Так є. Вишняк робиться з вишень.

ІВАН: Я тому вірити не хочу, щоби то було з вишень. Прецінь вишні квасні, а то такий солодкий, що аж любо в губі.

ЛЕСЬ: Для того солодкий, бо робиться з медом або з цукром.

ІВАН: Але бо то добрий трунок той вишняк, когось подібного я ще не пив. Напюся єще трохи того Божого дару, що на дереві росте. (Наливає і пє): Єй Богу, що добрий. (бере фляшку в руку, підносить в гору і дивиться на ню). Е та бо ги майже сухісінька (пє з фляшки).

ЗОСЯ: Розповідж нам Лесю як роблять такий вишняк?

МАРІЯ: Говори, говори, то може і ми собі коли наробимо такого напитку.

ІВАН: Нині дайте йому спокій, нині його про то не питайте. Ліпше зробите, як дасьте йому що перекусити, бо він голодний, та змучений далекою дорогою.

МАРІЯ (виймає з шафи миску сира, Зося приносить хліб і ніж, ставлять на стіл.)

МАРІЯ: Що хата має, тим гостя приймає. Беріть, та поживтеся хоть трохи заки буде вечера.

ІВАН: Сідай Лесю! (Іван бере хліб в праву руку ніж в ліву, перехрестив хліб ножом крає спорі кавалки, щось в роди клинів і дає Лесьови, відтак бере собі, оба їдять).

ІВАН: Скажи мені Лесю, де ти був і що робив через цілий той час, як ти від нас відїхав?

ЛЕСЬ: О, то довга історія, але в коротко[illegible] розкажу дещо.

МАРІЯ: Повідай, повідай, кудись вандрував?

ЛЕСЬ: Коли я покинув вас, то таки того самого дня поїхав до Львова. По Львові блукався кілька днів без жадного заняття, а що грошей у мене не було, то і голод почав дошкулювати, а ноги ледви волочив за собою. Коли так ходив з місця на місце, як би на моє щастє, побачив, великий город, в нім богато залізних лавок. Господи, слава Тобі, подумав я, аж ту на тих лавках можна відпочити мені. Як подумав так і зробив. Пішов тай сів собі на лавці під деревом, і навіть не тревало пять хвиль як я заснув. Як довго я спав того не знаю, однак таки добре переспався. Нараз чую а хтось термосить мною. Я зірвався на рівні ноги, дивлюся а то якийсь грубий паниско, стоїть над мною і питає мене де я мешкаю і для чого не пішов до дому спати, лиш на лавці сплю. Я розказав всьо по правді, а він поспитав мене чи не пішовби я на службу до нього. Для чого ні, кажу я, піду. Він забрав мене з собою до свойого дому. Там дістав я вечеру, а по вечері казали іти спати. У того пана (а був то український купець) було мені дуже добре. Але з часом та служба обридла мені, а то для того, що я мав велику охоту навчитися якогось реме-

сла. Одного дня пішов я до свойого пана, подякував йому за службу, а той коли довідався о що річ іде, постарався о те, що мене приняли до промислової школи. Там навчився я боднарства.

ІВАН: Я не знав, що на світі є така школа, де учать ремесла.

ЛЕСЬ: У нас в Галичині є богато таких шкіл. Я ходив до школи промислової в Камінці Струмiловій, там можна навчитися також і на стельмаха.

ЗОСЯ: Ти читати і писати також не умів, а тепер так красно і виразно пишеш?

ІВАН: А ти звідки знаєш, що він красно пише?

ЗОСЯ: (змішана): Та я, я, читала листи від нього.

ІВАН: Коли, які листи?

МАРІЯ: Лесь прислав лист до нас, саме тоді, як той якийсь пянюга був, а ми "овіченьки" забули показати, та перечитати його тобі.

ІВАН: То ви знали, що Лесь приїде, га? а мені старому того не сказали! Ой з вас хвільозофи, а-я!

ЗОСЯ: Скажи, скажи Лесю, де научився писати?

ЛЕСЬ: Або то така трудна річ научитися писати. Всього можна научитися, єсли чоловік хоче. Хто хоче, щоби його приняли до промислової

школи, мусить скінчити четверту клясу школи народної. Тому то той купець у котрого я служив, навчив мене читати, писати, рахувати і всього того, чого в тій школі при вступнім іспиті вимагають.

ЗОСЯ: А як довго був ти у Львові?

ЛЕСЬ: У Львові був півтретя року, чотири роки в Камінці Струміловій; там мене асентирували. При війську служив я на Чехах.

ІВАН: Фі, фі, фі! То ти аж на Чехах був?

ЛЕСЬ: Так є. Рік в Празі а два в Йосефштаті (за сценою чути рик корови).

МАРІЯ: Піди Зоню, та напій красулю, вона певно пити хоче, бо дуже ричить.

ЗОНЯ: Добре, добре, мамо! (вибігає).

СЦЕНА V.

Ті без Зосі.

ІВАН: А тепер Лесю, що мислиш робити з собою?

ЛЕСЬ: А чи я на разі знаю, що мені робити (в сторону): Для чого маю таїтися, скажу відразу, що в мене на думці. (голосно): Знаєте дядько, що я гадаю?

ІВАН: Що таке, говори?

ЛЕСЬ: Найліпше буде для мене коли оженю-

ся. (приступає і цілує в руку Івана і Марію): Здаєся мені, що не погордите бідним сиротою, але приймете мене під свою стріху.

ІВАН: Бог з тобою, Лесю! куди ти стріляєш. Та ти пан, учений, бувалий в світі, тобі треба пошукати мудрої жінки.

ЛЕСЬ: Прецінь Зося також учена. Вона уміє читати, писати, рахувати, шити і т. д. То чогожби я мав шукати за мудрійшою від неї.

ІВАН: Ти Лесю, привик вже до панського життя, а вона проста, то може де в чім недогодить тобі. По друге: Вона бідна а ти також не богач, то будете бідити коли поберетеся.

ЛЕСЬ: Для чого малиби ми бідити? Чи не маю двоє здорових рук? Чи може повстидаюся якої роботи? Треба мені лише Божого благословеньства і здоровля, а тоді жадної біди не буде.

ІВАН: Ти Лесю нібш сердишся на мене, але не маєш за що. Я знаю, що маєш здорові руки і що не повстидаєшся ніякої роботи. Але не гнівайся на мене за то, що тобі скажу. Говорю тобі що ти еще чоловік молодий і не знаєш, того, що до рук також і грошей потреба.

МАРІЯ: Правда, правда. Самі руки без грошей нічо не зроблять, так само як найліпші коні без доброго погонича нічо не вартають.

ІВАН: З грішми, що загадаєш, всьо можеш по-

чати. Тож раджу тобі, щоби перше постаратися трохи грошей а відтак доперва, можна буде помислити о новім господарстві.

ЛЕСЬ: О якім новім? Таже я гадаю до вас пристати, до старого господарства.

ІВАН: Для мене воно є старе. Але для тебе булоб єще гірше як нове.

ЛЕСЬ: Того, що ви говорите я не розумію, бігме, що ні.

ІВАН: Ха, ха, ха. Шкода щось військовий чоловік, а такої дрібниці не розумієш.

ЛЕСЬ: Таки не розумію.

ІВАН: То я тобі витолкую. Уважай! У мене є плуг старої моди, деревляний, ти таким не потрафиш орати. Віз, також — як то кажуть — "старе доробало", треба буде купити новий. А серпи, коси, млинки, та січкарні, що соломи не годен настарчити для них і Бог знає, що ті люде вже не видумують.

ЛЕСЬ: Е, кобн лиш тільки біди! Не журіться! Ми помалу-помалу о всьо постараємся. Купимо собі віз, плуг, млинок а також і січкарню, єсли буде треба.

МАРІЯ: Ну, нехай буде так як ти говориш. Але мусиш знати, що на весіллє також грошей потреба.

ІВАН: Ой треба, треба найменше дві сотки, а у нас, небоже, алі пятки нема.

ЛЕСЬ (задивувавшись): Дві сотки! Та на що аж тілько.

ІВАН: Питаєшся нащо? Коби єще при двох сотках обійтися. (Рахує на пальцях). Треба буде взяти найменше двайцять ґарців оковитки, три бочки пива, пять ґарців гараку, шість ґарців меду, ксьондзови, дякови, та і музикам треба заплатити.

МАРІЯ: А мої видатки чому не рахуєш? То перцю, то імберцю, то бобкового листя, гвоздиків, салітри, майрану, шафрану, синки, цинамону і таке инше.

ЛЕСЬ: Я вам скажу правду. Я гроші маю. Маю близько чотири сотки, але весілле буду робити цілком без горівки.

ІВАН: Що, що, весілле без горівки? А чи прийшовби хто на те весілле? Ніколи в світі то не може бути! Як нема горівки, то нема весілля!

ЛЕСЬ: Коли я пошлюбував, що ціле моє життє тої "парухи" сам не буду пити, ні другим давати.

МАРІЯ: А як може весілле відбутися без горівки. Прецінь весілле справляють на то, щоби чоловік напився і забавився, з кумами. Ну, а як

би чоловік не покушав трошки горівки, то пощо мавби іти на весілле. Хіба сидіти як дурень?

ЛЕСЬ: А як весілля справляють і обходять без горівки инші народи? Возьмім на примір Анґлійців. Вони суть наймудрійші люди на світі; працюють по великих фабриках, по підземних копальнях, однак горівки ніколи не пють, а то тому, що переконалися, що горівка є для чоловіка найбільшою отрусю. Вони волять зїсти кавалок доброго мяса, випити трошки а доброго вина, а на горівку і не дивляться. Для того здоровше виглядають і о много довше жиють як ті, котрі горівкою запиваються.

ІВАН: Бо вони мають добре вино і мясо. То тому горівки не пють. Але, що ми будем пити, як покинем той наш український трунок, ту нашу горівку? У нас доброго вина нема, а хотяй є то таке дороге, що не приступай до нього. От, — як то кажуть — вино для панів, а не для нас простих мужиків.

ЛЕСЬ: Як у нас нема вина, то можна найти щось инше. Дасть Бог, що зродяться вишні, то зробимо собі вишняку. Тоді будем пити вишняк, а горівку проженем від себе на чотири вітри, так, щоби і слід загинув за нею.

ІВАН (весело): Чуєш бабо, що Лесь говорить? Зробимо собі і будемо пити вишняк!

МАРІЯ: Так, чую. А може він правду каже, що так буде добре.

ІВАН: Но, не знаю, чи так можна робити? Прецінь Сруль платить аренду, пропінацію, то має право гніватися на нас, як горівки не возьмемо у нього.

ЛЕСЬ: Що, паршивого жида боятися?

МАРІЯ: Радьте, радьте самі як би було ліпше, а я піду та вечеру зладжу. (відходить).

ІВАН: І я піду також. Дам коням сіна, та за хвильку вернуся. (Відходить).

СЦЕНА VI.

Лесь, сам.

ЛЕСЬ: Поволи, поволи, — як то кажуть — "го і стару зловим". Коби яким способом відзвичаїти старого від тої смердюхи. Дивись на нього! На весілле хоче брати двайцять ґарців оковитки, бо боїться, щоби жид не гнівався на нього... Бійтеся Бога, люди! Час вам вже розум мати! Перестаньте працювати на жидівські бахурі, та годувати своїм потом тих чортенят в чоловічій скірі! Доперва тепер пізнав я, що правду каже пословиця: "Тая сивуха, позбавила не одного із плечей кожуха."

СЦЕНА VII.

Лесь і Зося.

ЗОСЯ (входить): Вже напоїлам красулю (оглядаєся). Мами нема? (хоче вийти з хати).

ЛЕСЬ: (заступив її дорогу): Нема. (Бере її за руку): Сідай Зосю коло мене, ми тепер самі в хаті, то можемо трохи поговорити собі.

ЗОСЯ: А я гадала, що ти вже може забув за мене, та тепер і говорити зі мною не схочеш.

ЛЕСЬ: О не говори так, дорога голубко.

ЗОСЯ (весело): Яка я весела, яка я щаслива, що тебе бачу і що по так довгій розлуці знов нас доля звела, дорогий соколику.

ЛЕСЬ: Будеш єще веселійша, як тобі щось скажу.

ЗОСЯ: Що таке, говори?

ЛЕСЬ: Говорили мені тато, що будемо мати весілле.

ЗОСЯ: Дай Боже! Буду за дружку.

ЛЕСЬ: А якби так, не за дружку, але за княгиню, щоби тоді було!?

ЗОСЯ: Е, ти жартуєш, то не може бути, бо ми до весілля єще не приготовані.

ЛЕСЬ: Буде, буде, але трохи пізнійше.

ЗОСЯ: То тож я рада, дорогий Лесю, що вже раз сповниться те, чого я від давна бажаю. Дай

Господи милосерний, щоби воно сталося як найскорше, тоді буду певна, що наш ґрунт не опиниться в жидівських руках.

ЛЕСЬ: Певно, що ні! Коли я довідався, що твої тато пють, та зачали вже і поле заставляти, стало мені дуже жаль, що тобі, моя дорога голубко, малощо, або цілком нічо може не лишиться. Для того то я покинув військо і приїхав до вас, а при Божій помочи, всьо переробиться.

ЗОСЯ: А ти від кого чув, що мої тато пють, та що поле заставили; прецінь я тобі того не писала?

ЛЕСЬ: Світ не спить — люде донесли.

ЗОСЯ: А тепер вже від нас нігде не поїдеш?

ЛЕСЬ: Ні, лишуся у вас і будемо всі разом працювати. Я буду робив ремесло, а і тобі найду роботу. Тобі заложу склеп, там будеш мати заняттє.

ЗОСЯ: Ми маємо склеп, другого не треба закладати. Тато вимурували ще минувшого року, а такий великий, що більше як сто кірців бараболь зміститься в нього.

ЛЕСЬ: Ваш, як ти говориш "склеп" називаєся пивниця. А я заложу склеп, чи то "крамницю" таки ту в хаті. Привезу ріжних товарів з міста, а ти будеш їх продавати.

ЗОСЯ: А то не буде ганьба для нас? Прецінь продавати то є фах жидівський.

ЛЕСЬ: Через то ми такі бідні, що всього встидаємся. Тому то жиди так спаношилися, що всьо в їх руках. Серед инших народів поступають зовсім инакше, як у нас. Там як має господар кількоро дітий, то не ділить ґрунту поміж них, лише одному дає, то значить одного робить господарем.

ЗОСЯ: Через то, тим другим дітям робиться велика кривда, як ґрунт дістане лише один.

ЛЕСЬ: Та, яка кривда робиться другим. Правда, що ґрунт дістався тільки одному, але за то ті другі діти дістають сплату. Крім того, один ходить до школи, другий учиться якогось ремесла, третий купецтва і таке инше. Жидів нема там тілько, що у нашій славній Галилеї. Торговля і промисл в руках християнських, а того ніхто не встидаєся. Зарабляти на кавалок хліба чесно та уцтиво, нема найменшого встиду.

ЗОСЯ: Га, єсли так є, що то не встид бути купцем і продавати, то зроби як ти розумієш. Заложи склеп, а я буду продавати. Буду купчихою. Буду мати гроші. А тоді доперва наїмся цукорків, бо їх дуже люблю.

Заслона спадає.

АКТ III.

Сцена представляє корчму. За шинквасом стоїть Сруль, перед ним лежить велика книжка, щось у ній шукає.

СЦЕНА I.

СРУЛЬ: От сиду. (числить). Іван вже не винен мені нічо. Ферфлюхтер тайфел! не зроблю йому нічо... Пся кров бестії той Лесько! А щоби воно було лоб зламало, як мало ту прийти, та такий клопіт мені наробити... Мав я єще воден добра піяк, тай і той вже нема і той вже пропав. На що йому той вишняк, може моє горівочке кепске? Як я ю заправлю з вапна та з тютюн, то пече так як вогонь. А він йому дурна ґой, пє вишняк та вишняк, а моє горівочке стоїть собі та кесне... Ай вай, вай, дуже кепський час. Видко, що вже тепер буде конець світа.

СЦЕНА II.

Сруль і Швіндлевський.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Сервус, панє дзєю! як інтерес ідзє?

СРУЛЬ: Дайте мені спокій, з таким гантересом. Біда, що аж фе.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Ов, яка біда? Може, панє теґо, ґоржельня нє робі?

СРУЛЬ: Для чого не робить; робить аж за богато, але біда, що не є кому пити. Малам єще водна добра піяк, та той вже нема, той вже дітьки взел.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Ов, злє, панє дзєю, злє!

СРУЛЬ: І я кажу, що зле і мої Сурки каже що зле і всі кажемо, що зле, а він того не слухає.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: А ктури то таки паніч, же вудкі нє піє?

СРУЛЬ: Ктури? Всі ґої вже не пють.

ШВІНДЛЕВ.: Може і Іван Диркач до них пристав?

СРУЛЬ: Воно перша перестало до корчми ходити.

ШВІНДЛЕВ.: А кто, панє дзєю, дал повід до того?

СРУЛЬ: Як приїхав той макабунд від войська, поробив щось старому, а воно йому дурна ґой, до корчма вже не заглядає.

ШВІНДЛЕВ.: Який макабунд, панє теґо, муф!

СРУЛЬ: Якто, ви ніц не чула, що сталося в нас?

ШВІНДЛЕВ.: А що мав чути?

СРУЛЬ: Що вже є від войська той Леськи, той капруль, за котрого я вам говорила.

ШВІНДЛЕВ.: Но і що, що приїхав?

СРУЛЬ: Що таке питаєтесь? Хоче віддаватися.

ШВІНДЛЕВ.: Цо я слише, пане дзєю, хце сеи женіць? А то з ким?

СРУЛЬ: З того дівка, що вас не зехтіла, а хоче піти за той дурний Леськи.

ШВІНДЛЕВ.: Що говориш, пане теґо, направду іде?

СРУЛЬ: Бігме, що іде; вже во туй-туй буде весілле.

ШВІНДЛЕВ.: Слухай, пане дзєю! Чи не мігби ти так переробити, щоби вона, пане дзєю, тамтого покинула, а за мене пішла. Дівчина, пане теґо, ладна, та здаєся, що і не з тих дурних, то шкода, пане дзєю, щоби вийшла замуж за простого хлопа. Ти, пане теґо, займися тим. Розтолкуй її, пане дзєю, добре, наклади її, як лопатою в її ослячу голову; поспитай її, пане теґо, що вона робить, на що іде за нього, коли я її хочу. Я, пане дзєю, чловєк з висшим образованнєм, шляхтич гербовий, як то мувйом, "креф з крві, косць з косці, на Швіндлю Швіндлевський" пане теґо, гербу "корито" пшидомку, пане дзєю "оковіта" а до теґо, пане дзєю, приватний адвокат. Повинна, пане теґо, така проста дзєвка, то за гонор мати, що я, пане дзєю, її хочу... Піди, піди, пане теґо, а я за твою фатиґу, ти вже знаєш що

(показує якби гроші рахував) дам десять процент, а може і венцей.

СРУЛЬ: (затирає руки в сторону): А ґіт ґешефт! (голосно): А як не послухає, що тоді зробити?

ШВІНДЛЕВ.: То вже твоя річ, пане теґо, мнє нічо то не обходить. Ужий средств яких сам знаєш, а, пане дзєю, допровадзь до скутку.

СРУЛЬ: В тім танци, два кінці.

ШВІНДЛЕВ.: Для чого?

СРУЛЬ: Хлоп є дуже уперта, а по друге: з ним тримає піп, війт і ціла громада.

ШВІНДЛЕВ.: Цо мувіш, пане теґо, ксьондз також з ним тримає?

, СРУЛЬ. З ним, з ним. Що він скаже до ксьондза то він його зараз слухає. Він просило ксьондза, щоби люди горіфка не пило, то він його зараз послухав. Заклпкав люди до косцєлі, та як зачав із пискім кричати на люди, що аж фе. Ну і від той час корчма порожнісенька; вот так як бачите нині.

ШВІНДЛЕВ.: То зле, пане теґо, бардзо зле, тшеба тему зарадзіць. Треба, пане дзєю, кути залізо поки ще горяче, бо як вистигне, тоді всьо на дармо.

СРУЛЬ: Кути, кути! Але порадьте мені, як маю кути?

ШВІНДЛЕВ.: О тім зараз помувіми, і всьо буде добре.

СЦЕНА III.

Ті самі, Лесь.

ЛЕСЬ: Добрий вечер, арендарю!

СРУЛЬ: Добра здоровля! (в сторону): Шляґзол ді трефен, ді ферфлюхтер ґанеф, (голосно) чого напєтеся, пане капруль?

ЛЕСЬ: Я в корчмі не пю жадних трунків, лише тютюну дайте мені.

СРУЛЬ: Якого дати вам, пане капруль?

ЛЕСЬ: Дайте того по тринайцять.

СРУЛЬ: Не маю по тринайцять, маю тільки по чотири.

ЛЕСЬ: Може маєте той по вісім, а може сімнайцятку, то дайте.

СРУЛЬ (острійше): Раз кажу, що не маю, то нема!

ЛЕСЬ: Е, е... е... Що значить нема, сього я і слухати не хочу. Трафіка є на то, щоби тютюн був.

СРУЛЬ (ще острійше): Ну, а як я маю, а тобі продати не хочу, то що мені зробиш? Ти не мій купець, ти заволоко, забирайся з корчма!

ЛЕСЬ: Чи ви маєте чи ні, то також мене мало

що обходить. Однак кажу вам еще раз, що трафіка на те, щоби тютюн був... А если не хочете тютюну тримати, то спрячте орла зі стіни, а тоді найдеся хтось другий, котрий тим займеся!

СРУЛЬ: ...Що, хто другий? А ді ґанеф! ді макабунд! ді мешімед! хочеш від мене ще і то забрати? Не досить від тебе, щось забрав з мене всіх ґосподари а мое горіфко кисне, то ще і тютюн хочеш мені брати? Недочеканне твое! Забирайся з корчма (витручуе).

ЛЕСЬ (вертае, виймае гроші, кладе на шинквас): Ту маеш корону! Дай мені тютюну і не скач до мене, як жидівська блоха!

СРУЛЬ: (виймае зі шафки пачку тютюну за 4 кр. дае Лесьови): На маеш! Ти не така велика пан, можеш курити за чотири!

ЛЕСЬ (кидае йому тютюн в очи): А з очий би тобі курилося, ти собача віро. (До Швіндлевського): Свідчуся вами, пане, що той нехрист тютюну не мае. Будете свідком, если буде треба.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (в сторону): Я тобі посвідчу, аж тобі в очах почорніе.

СРУЛЬ (виймае тютюн, показуе Лесьови): Дивися, що маю, але тепер не дам, бо вже по десятій годині, а в така пора, мені не вільно тютюн продавати.

ЛЕСЬ: Не вільно? А піяків запивати вільно по десятій (показує на Швіндлевського).

СРУЛЬ І ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (біжать до Леся з піднесеними кулаками): Що, яких піяків? (Лесь тручає одного і другого, котрі падають на землю а сам відходить. Сруль скоро зривається, біжить в сторону дверий і кричить):

СРУЛЬ: Ґівалт! Ґівалт! злодій, бестії!
Ґівалт! макабунд, хоче мені красти!
Ґівалт розбійник! люди добрі злапайте йому

СЦЕНА IV.

Сруль і Швіндлевський.

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ (тягне його від дверий): Ціхо, пане теґо, ціхо, добре що вже пішов. Я пане теґо, маю з тобою ще щось поговорити, а він пане дзею, перешкодив нам.

СРУЛЬ: (ледво живий): Бачилисьте, пане писар, що то за ґатунок? Від такого лотра чоловік з життьом не є безпечний. Мусимо щось таке зробити, щоби його собі відти брали. Я буду його запізвати до суду, що в темна ніч напав на мене, на корчма і хотів мене красти, на моє щастє, що ви були в хаті.

ШВІНДЛЕВ.: Так, так, пане дзею, научиш лайдака. Я йому, пане теґо, також не дарую! Як

він смів, пане дзсю, такий брус, мене, шляхціца з дзяда з прадзяда піяком назвати? Зроблю, пане тего, донесенне до прокураторії, а ти, пане дзсю, вже знаєш як маєш свідчити.

СРУЛЬ (урадуваний): Так, так пане писар, так зробіть як ви розумієте, щоби лише було добреь

ШВІНДЛЕВ.: Нехай зогнис такий лотер в кримінали!

СРУЛЬ (затирає руки): Так, так, пане писар, там для нього місце! А тепер пане писар напийтеся горіфка. (Бере фляшку і келішок ставить на стіл перед Швіндлевського. Швіндл. хоче наливати, Сруль лапає його за руку): Ні, пане писар, ту буде зле! Ходіть до ванькир, бо я боюся, щоби той розбійник єще раз не прийшло!

ШВІНДЛЕВСЬКИЙ: Так, так, пане дзсю, маєш рацію!

(Беруть горівку відходять в бічні двері, Сруль скоро вертаєся).

СЦЕНА V.

Сруль сам, пізнійше Іван.

СРУЛЬ: Вже чекай ти собаче вухо! Будеш ти знав, як нападати в ночи на цісарська трафіка, та крики робити... Тепер не поможе тобі ані піп,

ані війт. . . Тепер будуть тебе зараз до кримінал взяти!

ІВАН: Ой, ой, ой Срульку, що ти наробив? Чи треба тобі було Леся зачінати, га? Та він казав, що на тебе напише скаргу до якоїсь там редакції від фінансів, то трафіку сейчас від тебе заберуть. А тоді і нам клопоту нароблять, бо будемо мусіли аж до міста по тютюн ходити.

СРУЛЬ: Нехай вас всіх дітьки возьме! Їдьте собі і до міста. Я для вас тютюн не буду тримати. Де берете і горіфки, гарак, пиво, сіль, мило, нафту, та сірник там купуйте і тютюн! А той кримінальник, що від мене хоче? Я йому навчу! Він не мій купець, я йому тютюну не буду продати. . . (по хвилі лагіднійше): Слухайте, пане Іван! Нч що ви хочете давати своя діфка за той Лесько? Ви, "ніврокиˮ мудра копф, господар на ціле село, а хочете дати своя дитина за такий наймит, такий волоцюга, котрий волочився так довго по цілому світу. Ви для своя дитина можете дістати такий файний зять, що аж пахне.

ІВАН (з обуренням): Слухай жиде! Ти його не цікалюй, бо він не волочився! Казали йому їздити, то він мусів, бо мав такий бефель, а бефель то великий пан. От не завертай мені голови, по чим скорше дай мені тютюну.

СРУЛЬ: Якого дати вам?

ІВАН: Дай мені того за тринайцять.

СРУЛЬ (дає): Видите, пане Іван, що для вас я все маю тютюн, а йому, той Леськи ніколи не дам. (по хвили): Ой коби ви хтіла послухати, що я вам буду говорив, то би було добре.

ІВАН: Що таке, говори?

СРУЛЬ: Послухайте старого Сруля, а не скаєтеся.

ІВАН: Ну ну — говори!

СРУЛЬ: Зробите добре для себе і для своя діфка, як відженете той Леськи від себе. Я вже давно чула, що ваша дитина хоче забирати той пап писар від місті. Він була нині у мене в корчма і просила мене, щоби я пішло і поспитала вас, чи дасьте або ні своя Зоська йому. Як дасьте, то добре, а як ні, то будете мала, страх велика кумедія.

ІВАН: Було йому сказати, що засі йому до моєї дитини, бо для неї є вже чоловік. Кривцун, гольтіпака! ага забаглося йому ягоди молодої. Недочекання його!

СРУЛЬ (в сторону): Дурна ґой, все своє. (голосно): Слухайте, пане Іван! Чи не добре булоб для вас, колиби ваша дитина була велика пані, ходила в файна капелюх, мала шайн воберок, як мас туво, во, коло вас сидіти, та бідувати? Він.

той пан говорив мені, що для ваша Зоська купить така капелюх, що на цілий світ не мав ще ніхто.

ІВАН (крутить головою): Ні, як то кажуть: "З тої кози мяса не будемо їсти". Я ніколи не позволив бим, щоби моя дитина капелюх носила. Чим уродилася, такою най умирає. Моя баба, моя мати, моя жінка, в капелюсі не ходили, то і дочка не буде.

СРУЛЬ: Ваші баби, ваші діди, ваші татуні і мамуня вишняку не пили, а ви пєте, правда?

ІВАН: Як я бачу, то тобі і до півночи мови назбиралобися, але я не маю часу тебе слухати. Мушу іти до дому і положитися спати, бо завтра, дасть Бог дочекати, маємо їхати до міста дечого купити на весіллє. А на останку кажу тобі Срулю, ось так по старій знакомости: Памятай, щоб від нині ніколи до нас не важився прийти, єсли не хочеш від Леся дещо обірвати, памятай! Бувай здоров! Добраніч! (Відходить).

СРУЛЬ: Ідіть здорова. Добраніч!

СЦЕНА VI.

Сруль сам.

СРУЛЬ: А шварц юр авф дір! Він мене навчає! Ну, вус зуґт ір авф дуес? Чому я не маю

їти, чи може я його боюся? Ти дурна ґой! Ти і він поїдете завтра до місті, а я буду пробувати щастя. Піду до старої і зроблю ґешефт.

Заслона спадає.

АКТ IV.

Сцена представляє сільське подвіре, на котрім стоїть богато бочок менших і більших. Марія сидить під хатою, Зося стоїть при вороттях.

СЦЕНА I.

Марія і Зося.

ЗОСЯ: Длячого їх так довго нема? Мали єще на обід вернути, а то вже і з полудня, а їх не видати. Хорони Боже, щоби яке нещасте їм не приключилося.

МАРІЯ: Та яке нещасте малоби їм статися. Нічо инше, але то певно, що купця не застали дома.

СЦЕНА II.

Ті самі і Сруль.

СРУЛЬ: Як ся маєте пані господиньо, пан Іван нема?

МАРІЯ: Нема. Оба з Лесьом поїхали до міста еще рано. Повезли збіже на продаж, та мають також дечого купити до крамниці і на весілле.

СРУЛЬ: А чи хутко приїдуть, не знаєте?

ЗОСЯ: Мали вернутися еще на обід, а то вже і по полудни, а їх нема.

СРУЛЬ: Шкода, що не заставим їх в дома, а я маю файн ґешефт зробити з ними.

МАРІЯ: То скажіть мені, що за ґешефт маєте до нього? Може би я могла його залагодити?

СРУЛЬ: Пан Іван, був вчора у мене у корчма і говорило мені, що маєялівчинки на продаж. Нині я знайшов добра купець і тому прийшовим до вас зробити ґешефт.

ЗОСЯ: Ялівка моя. Тато дарували її мені на нове господарство, а я її не продам!

СРУЛЬ: Як ні, то ні, то я її купити не буду. (дивиться на бочки): На сцо вам тілька бочка? Може бисьте одну продали мені?

МАРІЯ: Ті бочки не суть на продаж; вони вже заплачені і на другий тиждень ліверант їх забере.

СРУЛЬ: А на що ліверантови тілько бочілка? Де тілько вогірків дістане?

ЗОСЯ: То не на огірки. Ті бочки повезуть далеко, гень аж на море.

СРУЛЬ: Що, що, аж на гори?

МАРІЯ: Ні, аж на море, на таку велику і широку воду.

СРУЛЬ: Ага, на море. Ну, а на що на морях тілько бочілка?

МАРІЯ: Хіба ви не чули, що Таліян провадить війну з Турком-бісурманом через котру всі телеґрафи попсували. А тепер як скінчать війну, будуть мусіли нові робити.

СРУЛЬ: Ну, як будуть посилати депеші, то там не треба бочків. Депеші ідуть по дріт, а не в бочках.

ЗОСЯ: Ліверант говорив нам, що море, то дуже глибока, широка і висока вода, для того на морю стовпа на телеґраф не можна закопати, але пускають на море богато бочок, а доперва до тих бочок причіпають дроти.

СРУЛЬ: А зой! Зачіпають бочка і впускають дріт.

МАРІЯ: Іди Зоню, подивися, чи не їдуть наші?

ЗОСЯ: Йду (відходить).

СЦЕНА III.

Ті без Зосі.

СРУЛЬ (дивиться за відходячою, в сторону): Файнс діфка та оЗськи. (голосно:) Слухайте, пані Іванихи! Я чула, що ви віддаєте своя Зось-

ка замуж за того Леськи, чи то може бути правда?

МАРІЯ: Так віддаємо!

СРУЛЬ: На що ви топите своя дитина і то без ложка води? На що віддаєте така файнс діфка за такий недобра Леськи, коли ваша діфка хоче забирати той пан писар від міста. Я чула, що ваша Зоська хоче іти за той пан писар, та що Іван йому Зоську обіцяли. Тож не касуйте свойого слова. Надумайтеся добре поки єще час. Порадьтеся зі своїм старим і як схочете мати той пан за зять, то сейчас дайте мені знати. Я буду закликати той пан писар і всьо буде ґут!

МАРІЯ: Дайте нам спокій з вашими панами. Ми панів не хочемо. Леся знаємо з маленького хлопця, що дитина уцтива, то маєм надію, що буде шанувати Зоню і нас.

СРУЛЬ: Пан писар також буде.

МАРІЯ: Знаю я наперед, що якбисьмо віддали свою дитину за того вітрогона, то нам на старість прийшлоби піти за прошеним хлібом.

СРУЛЬ: Що ви говорите, він є дуже добра чоловік. Він говорив мені, що як ожениться з ваша дитина, то вас буде так любити, що аж ну. Всьо то, що маєте в селі ту продасть, а вас забере зі собою до міста. Там не скаже вам нічогісінько ро-

бити, але ще прийме камердинер для вас. Будете собі жити так, як в Пана Бога за пазухою.

МАРІЯ: Срулю, Срулю не плетіть дурниць. Знаюся я на таких фарбованих лисах. Єще не злапав, а вже зачинає скубати, єще не дістав а вже продає, а щоби потому було? От, не завертайте мені голови, але забирайтеся чим скорше з хати, щоби вас часом Лесь ту не застав.

СРУЛЬ: Чому не застав, може я його боюся? А подруге, я не прийшло до його хата, але до вашого, пані Іваниха.

МАРІЯ: Хотяй ви не боїтеся, однак перестерігаю вас, щоби часом не зійшлися з ним.

СРУЛЬ: Для чого не маю зійтися, що він така страшна?

(За сценою чути гуркіт воза).

ЗОСЯ (за сценою): Мамо, мамо, вже їдуть наші!

МАРІЯ: Срулю утікайте!

СРУЛЬ (пустився іти та вертаєся на сцену): Нема куда, нема куда!

МАРІЯ: То сховайтеся! Скорше, бо буде зле з вами!

СРУЛЬ: (крутиться на всі сторони). Ой, ой, ой, нема де сховатися, нема де! (зобачив порожну бочку, ховаєся до неї): Аж ту буде ґут!

СЦЕНА IV.

Марія, Зося, Лесь і Іван з батогом в руках.

МАРІЯ (до входячих). Для чого ви так довго забавились в місті?

ІВАН: От, затрималися всюди по кілька хвиль тай тому спізнилися (відходить до хати).

МАРІЯ: А ми мислили, що Бог знає що сталося з вами.

ЛЕСЬ: Нічо, нічо. Всьо в порядку.

ЗОСЯ: А я ґадала, що тебе до арешту взяли. Мені говорила Процева Парашка, що чула від Климової Настуні, що говорив Сруль Герасимові, що ти вчера в ночи напав на цісарську трафіку, а за таке возьмуть тебе жандарми і замкнуть до криміналу.

ЛЕСЬ (в злости): Що! мене жандарми? Скорше його лихо возьме, як мене жандарми; не дай Боже того, щоби я з ним побачився!

МАРІЯ: Дай спокій, Лесю, не сердься, бо то тобі пошкодити може. От зробиш ліпше коли розкажеш нам, чого так в місті забавились.

ЛЕСЬ: З рана не засталисьмо Берка в дома, а без нього не моглисьмо збіже продати. Пізнійше булисьмо з ліверантом і через то до дому спізнилися.

ЗОСЯ: Щож казав вам ліверант?

ЛЕСЬ: Просив мене, щоби найдальше до пятниці бочки покінчити, бо в пятницю приїде по них.

ЗОСЯ: Богу дякувати, що вже раз їх забере, а так, то не булоби куди коломийок витинати.

ЛЕСЬ: Буде, буде, не журися.

МАРІЯ: Зоню, Лесю, ходіть бо вже полуднувати.

ЛЕСЬ: Ви ідіть приладьте полуденок, а я сейчас прийду до вас. Мушу заднити ту велику бочку, бо пятниця туй, туй, — як то кажуть: "за плечима" а роботи коло бочок, ще богато. (Марія і Зося відходять до хати, Лесь задновує бочку, ту, в котрій сидить Сруль, і також відходить).

СЦЕНА V.

Сруль в бочці і Лейба.

ЛЕЙБА (входить, розглядаєся на всі сторони): Ту, його нема, може воно є в хата? (хоче іти до хати).

СРУЛЬ (з бочки): Лейбе, любині, то ти?

ЛЕЙБА: Вус іс дуес? (оглядаєся). Голос його чую, а його не видко (Шукає межи бочками): Таки нема!

СРУЛЬ: Я є ту в бочка, чуєш? Ратуй мене з того криміналі!

ЛЕЙБА (приступає до бочки): Ді мешіґени копф! ти як там залізло?

СРУЛЬ: Не питайся, як, але купуй хутко тая бочілка! Хутко купуй, чуєш, бо задушуся!

ЛЕЙБА: Ну, ну купуй, вус гайс купуй? Але скілько він схоче за тая барилка?

СРУЛЬ: Давай йому скілько воно буде хтіла, а ратуй мене від того нещастя.

ЛЕЙБА (пукає палицею до дверий хати): Є там хто в хата? ходіть сюди!

СЦЕНА VI.

Ті самі, Іван і Лесь.

ЛЕЙБА (до входячого Івана): Пане Іван! продайте мені та велика барилочка.

ІВАН: Та бочка не є на продаж.

ЛЕЙБА (до Леся): Лесі, любиньї! Продайте, продайте мені та бочілочка, а я за то скажу своя Рифки спечи для вас на весілле така файна медівник, що навіть сам рабін зі Садиґура мігби його зїсти.

ЛЕСЬ: Ті бочки вже спродані і вже в ту пятницю ліверант їх забере. Ви як хочете, то зачекайте до другого тижня то на другий тиждень зроблю для вас єще красшу як та.

ЛЕЙБА: (гладить його під бороду): Пане майструнцю! Зробіть то для мене, продайте мені тую.

ЛЕСЬ: Тої не могу продати, а то тому, що ви не заплатите мені за ту бочку тілько, кілько я мігби стратити колибим її спродав. Я зробив угоду з ліверантом і зложив кавцію, що до сеї пятниці бочки будуть готові. Тож коли бим не старчився в слові, то кавція може пропасти.

ЛЕЙБА: Що? За єдна бочка кавція пропаде? Ви тому не вірте! Я знаю, що ні.

ЛЕСЬ: Нехай буде так як ви говорите. Заплатіть мені добре, то тілько для вас то зроблю, що бочку продам.

ЛЕЙБА: Кілько вам давати, за та масівочка?

ЛЕСЬ: Ті бочки погоджені по сто корон. Дайте сто корон, то бочка буде ваша.

ЛЕЙБА: Ви жартуєте, чи що? Де за така масівка давати аж стілько.

ЛЕСЬ: Ні, я не жартую. Як дасьте то, що казавим то продам а инакше ні. Дасьте то добре, а ні, то я зі своїм товаром не накидаюся. (відходить).

СЦЕНА VII.

Ті самі, без Леся.

ЛЕЙБА: Слухайте ви, пане Іван! Я йому буду давати ,за то бочку пятку. Буде ґут?

ІВАН: А ти дурний жиде, за пятку шабас справ собі! О дивись на його, який мені астрольом знайшовся, що такі великі гроші дає за бочку. Фі, фі, фі!

ЛЕЙБА: Дам десятку, буде добре?

ІВАН: Чотири рази по десятці то також не буде. Дай цілу пятьдесятку то продамо, а ні, то "з Богом Парасю".

ЛЕЙБА: Слухайте пане Іван! Ви "ніврoку" є мудра копф і самі то добре знаєте, що цілої півсотки я не могу дати, бо вона того не варт.

ІВАН: Як для тебе пів сотки не варт, то не купи (хоче відходити).

ЛЕЙБА (лапає його за рукав): Дам за ню трийцять, буде тепер ґут?

ІВАН: То не когут, але бочка, — розумієш? (відходить).

СЦЕНА VIII.

Лейба і Сруль (з бочки).

СРУЛЬ: Бійся Бога, Лейбе! чого мене мучиш? Дай півсотки і бери мене як найскорше, від тоті злодії!

ЛЕЙБА (кличе Івана): Пане Іван! Ходіть сюди, я вже буду дати.

ІВАН (за сценою): Тепер, вже пропало, вже не продамо!

ЛЕЙБА: Дам вам вже півсотки!

ІВАН: Вже не продам.

ЛЕЙБА: Пане майструнці, прошу вас!

Іван: Я не продам!

ЛЕЙБА: Бійтеся Бога! таж ви хрисьцінин, то чого слово касуєте? Ходіть, ходіть, прошу вас (виймає з за пазухи гроші).

СЦЕНА IX.

Ті самі і Лесь.

ЛЕСЬ: (входить). Що скажеш жидку?

ЛЕЙБА (дає гроші): Ту маєте гроші, порахуйте!

ЛЕСЬ (перерахувавши гроші, віддає Лейбови) Ту нема всіх, чого мене дуриш?

ЛЕЙБА (рахує гроші Лесьови на руку): Маєте тримайте, Пять, десять, пятнайцять, двайцять, трийцять, сорок і пять. Сховайте.

ЛЕСЬ: За сорок і пять я не продам. (Віддає гроші Лейбови а сей не хоче брати).

ЛЕЙБА: Сховайте, сховайте!

ЛЕСЬ: Бігме, що не возьму!

ЛЕЙБА: Возьміть — сховайте!

ЛЕСЬ: (віддає гроші) Бігме, що не возьму.

СЦЕНА X.

Ті самі і Іван.

ІВАН: О що вам єще розходиться, може я вас погоджу?

ЛЕЙБА: Вже даю сорок і пять, а вони не хцуть брати. Возьміть ви, пане Іван (дає гроші Іванови).

ІВАН: Зачекай, не пхай мені гроший (до Лестя): А кілько ти вже хочеш?

ЛЕСЬ: Хочу півсотки так як суть погоджені. Нехай дасть або ні, то мені все одно.

ЛЕЙБА: Щоби ви знали, пане майструнцю, що маєте добра кунець, то я вам буду додати єще водна корона. (Дає гроші а Лесь не хоче брати).

ІВАН: Возьми, возьми Лесю!

ЛЕЙБА (рахує Лесьови гроші на руку: пять, десять і пр.).

ЛЕСЬ: Нехай буде мені пожиток з грошей, а тобі з бочки.

ЛЕЙБА: Прошу вас, пане майструню, завезіть та бочка до мене, до корчма.

ЛЕСЬ: Що ти говориш! завезти? Або я твій труґар, чи що? Бери та неси!

ЛЕЙБА: Ви пане майстер, не гнівайтеся, за то, що я так сказала, бо я не знала, що ви її не будете везла. Нехай та бочка постоїть ту, а я піду

закликати яка чоловік, щоби його звідти забрала. (Відходить).

ЛЕСЬ: Добре жида підголив, — як то кажуть — "без бритви і без мила". Але чекай парху, на тім єще не конець. (Бере ту бочку в котрій сидить Сруль, відсуває в кут, а на її місце ставить таку саму, але порожну.).

СЦЕНА XI.

Ті самі, Лейба і Гарасим.

ЛЕЙБА. Гарасим! беріть та барилка і занесіть її до мене до корчма. Але помало і осторожно, щобисьте несла. Памятайте.

ГАРАСИМ: (говорить загикуючися. Приходить коло бочки, оглядає її, відтак звертаєся до Лейби): Пане Лейбуш!

ЛЕЙБА: Що таке?

ГАРАСИМ: За мою фатиґу, мусите дати цілу кватирчину, бо як ні, то присяй Богу, що з моста в воду жбурну.

ЛЕЙБА: Неси, неси дістанеш.

ГАРАСИМ (відкотив бочку на середину сцени): Пане Лейбко?

ЛЕЙБА: Чого хочеш?

ГАРАСИМ: Але закуску також...

ЛЕЙБА (не дає йому докінчити): Неси, неси, дам!

ГАРАСИМ: Лейбунцю, а пачка тютюну буде?

ЛЕЙБА (в злости): Неси, скорше! дам, дам і тютюн!

ГАРАСИМ (бере бочку на плече): А, а, а, папірки будуть?

ЛЕЙБА: Неси, неси? будуть і папірки.

ГАРАСИМ (зробивши зі три кроки, вертає назад): Ой, чогось мій Лейбко нині дуже добрий, а ну, попробую, може дасть ще і вечеру? (до Лейби): Па-а-а- пане Ле-е-йбуш!

ЛЕЙБА: Ну-у-у-у, що тобі треба?

ГАРАСИМ: Та-а-а- я-я... ще хочу ве-ечеру!

ЛЕЙБА (дуже недобрий): Неси, неси вже раз її до дітьки! Дам вже і вечеру. (Висуває Гарасима).

ЛЕЙБА: Бувайте здорові, пани господари (відходить).

СЦЕНА XII.

Іван, Марія, Лесь і Зося.

ЗОСЯ (входячи): Бідний Гарасим, поніс бочку аж засапався.

МАРІЯ (входячи): А згорбився, в три погибели.

ЛЕСЬ: Нехай носить до суду Божого, коли на такий заробок пустився. Пяниця, сам тому винен. Мав кілька морґів поля, пропив, обійстє також

прогуляв. Тепер виавакзував на жидівського труґара, а на старість чекає його торба і костур.

ІВАН: Що ви знаєте діти. Треба було видіти тому трийцять літ в зад, яке там було господарство. Чотири коні, шість або вісім коров, стадо ґусий, вівці, качки як лебеді, кури, індики і всяке добро на обійстю було.

МАРІЯ: Там і пасіка була також; а така велика, щобись був зійшов цілий беци́рк вздовж і поперек, то такої другої не знайшовбись. Але, як старий Дубина умер, тоді молодий, осьтой самий Гарасим, всьо промарнував, пропив, в карти програв, а тепер сам валяєся на жидівській грубі. А всему тому винен Сруль і проклята горівка.

СЦЕНА XIII.

Ті самі і Лейба.

ІВАН (до входячого Лейби): Ти що забув, що вертаєшся?

ЛЕЙБА: Та "нівроки" нічо. Але моя Рифка сподобала собі дуже тамтой бочка і вона просила мене, щоби я пішов і купила єще водна така сама фаска, а вона собі наквасить у него трохи бураків, щоби мала доброго борщу, на Пайсах.

ЛЕСЬ: А її на що тілько боршу, що таку велику бочку казала купити?

ІВАН: Ох, штудер, з тебе Лейба, штудер. Ти

певно тамту бочку продав кому, заробив з десятку, а нас знов обманити хочеш?

ЛЕЙБА: Чи я заробив чи стратив, ви того не питайте, але спродайте друга бочка, коли маєте такий золотий купець.

ЛЕСЬ: Добре, добре, — продам! Заплатіть так як за тамту, і ваш могорич.

ЛЕЙБА: Я хотівби, щоби ви на другій бочці спустили що трохи, а ви хочете єще могорич?

ЛЕСЬ: Ні, не спущу ані сотика.

ЛЕЙБА: Що маю з вами робити, коли ви такі тверді як камінь. Добре то кажуть, що як що кому конче потреба, то часом мусить і переплатити, а таки купити. (Виймає гроші і рахує Лесьови на руку): Пять, десять, двайцять, трийцять, сорок пять і корона.

МАРІЯ: А тепер, ти Лесю, завези їм тоту бочку; чого мають без потреби за труґарами ходити.

ЛЕСЬ: Га, коли мамуня кажуть то мушу послухати їх. (Бере бочку, в котрій сидить Сруль, звертає на бік. З бочки дно випадає а Сруль викачуєся на сцену, відтак зриваєся, заслонює очи руками, хоче утікати).

ВСІ (удають дуже перестрашених): Во імя Отца і Сина і святого Духа! Се, що за мара? Биймо, биймо чорта! скорше бо втікає! (Хватають в

руки, що хто може, бють Сруля. Лейба також здіймив з голови капелюх, бє капелюхом).

СРУЛЬ: Ґівалт, ґівалт! Люде, що робите? Не бийте! ґівалт, то не чорт! Ґівалт то я Сруль, присісти Богу, що Сруль ваш арендар, що ви не пізнали мене?

. . ВСІ (перестають бити): А бодай вас Срулю!

ЛЕСЬ: Ви як там залізли? Та ви нас так перестрашили, що ледво жиємо.

ЗОСЯ: А я від того страху, аж биття серця дістала. Ой, ой, ой. (Тримаєся за серце).

СРУЛЬ: Ой, йой, йой, чекайте, я вам зара буду розказати, але най собі трошки відпічну (сідає на бочку, віддихає глубоко): Я ішов собі до Куба Шманько, купити собі та велика ялівка. Від його подвіра вибігло собі пес. Той велика пес, той чорна пес, той страшна пес, ви вже знаєте його? Той недобра пес, тай злапало мені з писком за жупан. Я зробило такий крик, що аж було ґівалт і став утікати. Я бігло, бігло, а воно за мною а я таки бігло і забігло ту, на ваше подвіре. Ту я зобачило та велика бочка і скочила до бочки у безпечне місце. А що потім сталося зі мною, то бігме, що від той страх та клопіт нічо не памятаю.

ІВАН' А то нещастє спіткало вас нині.

ЛЕСЬ: І то на гладкій дорозі.

ЛЕЙБА (дивиться на бочку): Як ти залізло до того барилка таким малим люфтом?

СРУЛЬ: Бігме, що я сам не знаю як то могло бути. (Дивиться на бочку і задумався). Мені здаєся, що та люфта була трохи венкша.

ЛЕСЬ: Подякуйте свому Лейбови, що купив ту бочку, та виратував вас від смерти. Як би не він, то булиби вас морські риби зїли.

СРУЛЬ (перестрашений): Що говорите? Мене були би зїли? Хто, той вуселедець бувби мене їла?

ІВАН: Ой так, так! Що пес недогриз, то булиб риби стеребили.

СРУЛЬ: Чуєте люди! На таке я вже була з една ногою, так, як на тамтого світа.

МАРІЯ: Так, так.

СРУЛЬ: Але, я за то буду запізвати той недобрий пес і його господар.

ІВАН: Так, так! добре му накивайте.

ЗОСЯ: Але пальцем в чоботі...

ЛЕСЬ: Нехай знає, псявіра, як на другий раз загнати вас в бочку.

ІВАН: Ага правда! Ми були днесь в місті, та бачилисьмося з вашим паном писарем.

СРУЛЬ (цікаво): Що він казав?

ЛЕСЬ: Просив нас, щоби ми повідомили вас, що позов вже готовий.

СРУЛЬ: Шляґ би його трафив і з його позовом! (в сторону): Як би не воно, то я не був би у того барилка.

ЗОСЯ: Скажіть нам Срулю, що вам снилося, як ви спали в бочці?

СРУЛЬ: Що могло мені снитися, коли я був в такий страх, що аж фе, говорити.

ЛЕЙБА: Сруль! кім а гайм, іх гоб кайне цайт.

СРУЛЬ: Аровс, любині, аровс, (підносить зі землі капелюх і палицю, поправляє собі бороду і пейси): Бувайте здорові!

ВСІ: Ідіть здорові, щаслива дорога!

СРУЛЬ: А не гнівайтеся на мене, що я вам стілький клопіт наробила.

ІВАН: Ні, ні. Ми не гніваємся.

ЛЕСЬ: Но ви нікому не говоріть про свій клопіт, який малисьте нині.

СРУЛЬ: А най мене Бог боронить!

ЗОСЯ (лукаво): Просимо єще коли загостити до нас.

СРУЛЬ: Єще коли? Досить з мене того, що я була нині. (до публики): Поки буду жити, буду памятати, що до хлопське весілле не варто мішатись.

Заслона спадає.

Кінець.